

Fullblodsavel

Tips och råd för dig som
vill föda upp galopphästar

Observera att exempelvis regler och
rekommendationer kan ändras så kontrollera
alltid vad som gäller på svenskgalopp.se

Innehåll

Inledning	4
Börja med fullblodsavel	6
Om det engelska fullblodet.....	8
Blacktype och katalogsidor	10
Val av avelssto	12
Val av avelshingst	14
Registrering och namngivning.....	16
Bästa starten i livet.....	18
Fölbenskorrigering	20
Preparering av åringar.....	22
Fullblodsavel i ett internationellt perspektiv	24
Stöd till svensk avel.....	26
6 frågor att ställa dig själv.....	27

*Denna broschyr är framtagen i samarbete med
Hästnäringens Nationella Stiftelse.*

Galoppsport – en tävling i avel

Det finns inga ”typiska” fullblodsuppfödare. Bland uppfödare hittar vi kungligheter, shejker, politiker, bönder, IT-konsulter och pensionärer, med flera. Det finns de som äger hundratal ston, och de som äger en hundradel av ett sto.

För vissa är fullblodsaveln en hobby och de föder upp galopphästar helt för nöjes skull. Andra har fullblodsaveln som ett yrke. Professionella uppfödare strävar mot bra resultat på auktioner och tävlingsbanor och därmed finansiell avkastning.

Oavsett hur mycket tid och pengar man lägger på uppfödning, är det är en extraordinär känsla att föda upp en galopphest och se den bli framgångsrik på galoppbanan.

Att föda upp galopphästar är den ultimata utmaningen. Det handlar om att hitta ett bra sto, matcha henne med rätt hingst och säkerställa att den unga hästen får bra förutsättningar. Mycket kan förstås köpas med pengar, men det kräver också tålamod, känsla, engagemang, kunskap – och en hel del tur. Kanske är det anledningen till att några av världens rikaste och mest berömda personer har fullblodsuppfödning som hobby.

Det är inte utan anledning som många kallar galoppporten för en tävling i avel. Det är aveln som är grundstenen i galoppsporten. I hundratals år har fullblod avlats för kapplöpning, inte minst med de klassiska loppen i åtanke. Den berömda uppfödaren Federico Tesio sa en gång att ‘the thoroughbred exists because its selection has depended, not on experts, technicians, or zoologists, but on a piece of wood: The winning post of the Epsom Derby.’

150-200

fullblodsföl föds i Sverige varje år.

De allra flesta engelska fullblod avlas för att bli galopphästar. Ungefär hälften av hästarna som tävlar på svenska galoppbanor är uppfödda i Sverige. Fullblod används ofta för att förädla andra hästraser men då registreras avkommorna hos andra förbund. Endast renrasiga engelska fullblod kan registreras i vår stambok, Svensk stuteribok för fullblod.

I Sverige finns det några stora stuterier med åtskilliga födda föl per år men också många uppfödare med bara ett eller några få ston.

Varje år föds det ungefär 150-200 fullblodsföl i Sverige. De flesta är efter hingstar som är stationerade i Sverige, men det går också att skicka ston utomlands för betäckning. Inom fullblodsaveln är artificiell inseminering inte tillåten. Det innebär att man måste låta betäcka stoet på naturlig väg med den hingst man har valt.

Svenskuppfödda hästar tävlar framför allt i Sverige, Norge och Danmark, men det finns flera exempel på svenskuppfödda hästar som har varit framgångsrika utomlands.

Scanna QR-koden för att
läsa mer om fullblods-
aveln i Sverige.

BÖRJA MED FULLBLODSAVEL

”

Det är en härlig känsla
att se ett föl växa upp
till en galopphest!

Scanna QR-koden för att
läsa mer om att börja
med uppfödning.

Har du ett galoppsto som inte längre ska tävla, eller är du intresserad av att köpa ett fullblodssto och föda upp en egen galopphäst?

Det är en härlig känsla att se ett föl växa upp till en färdig galopphäst och följa den under hela karriären!

Som uppfödare är man samtidigt del av en gemenskap där man möts på galoppbanorna och åringsauktionerna, samarbetar kring betäckningar i Sverige och utomlands, med mycket annat.

För den som är ung i branschen är det en helt ny värld som öppnar sig när man pluggar härstamningar, går på auktioner och tittar på hingstar.

Det är inte alltid så glamouröst med ständig mockning och de många sömnlösa nätterna under fölningssäsongen, men slutresultatet är alltid värt det!

Skrivbordsuppfödare

Du behöver inte ha en egen gård – eller över huvud taget kunna något om hästar – för att bli uppfödare. Uppfödaren är den som äger moderstoet när fölet föds, men det innebär inte att du behöver göra allt jobb själv. I själva verket bor flera av våra framgångsrika uppfödare mitt i storstäderna och har sina ston inhysta på ett stuteri, där både stoet och fölet får all omvårdnad de behöver. Om du vill kan du vara involverad i olika beslut, exempelvis hingstval, eller så överläter du även detta till stuteriets föreståndare. De uppfödare som inte driver egen stuteriverksamhet brukar skämtsamt kalla sig för "skrivbordsuppfödare". Det är också möjligt att ha sitt sto hemma men att lämna henne till en erfaren uppfödare när det är dags för fölning och betäckning.

”

Engelska fullblod är
vanligen livliga,
känsliga, nyfikna och
ofta mycket läraktiga

Det engelska fullblodet härstammar från tre arabhingstar: Darley Arabian, Godolphin Barb och Byerley Turk. Fullblod har avlats för kapplöpning i flera hundra år.

The General Stud Book är den ursprungliga stamboken för det engelska fullblodet och den går tillbaka till de allra första fölen inom rasen.

Stamboken för engelska fullblod förs av Svensk Galopp. Stamboken kallas Svensk stuteribok för fullblod (SvSF). Den första stuteriboken i Sverige utkom 1872 med titeln "Nordiska Stuteriboken". Det finns regler för vilka hästar som får kallas engelskt fullblod och vad som krävs för att en häst ska kunna införas i stamboken.

Scanna QR-koden
för att läsa mer om
stamboken för
engelska fullblod.

Rasbeskrivning

En lättare varmblodshäst med eleganta harmoniska linjer. Huvudet är litet med rak profil. Halsen är lång och i regel väl ansatt, hos individer av typ steeplechasehästar dock ofta underhalsbetonad och lågt ansatt. Manken är välutvecklad och bogen lång och välliggande.

Ryggen är stark med harmonisk övergång till korset, som är långt och muskelfyllt men hos en del individer något sluttande. Bröstkorgen oftast djup stundtals även bred.

Benen är långa, nöjaktigt korrekta med torra och rena ledgångar. Senorna torra och starka. Hovarna i regel välformade men hos vissa släkten platta och vida.

Rörelserna i skritt ofta vägvinnande och taktmässiga. Travet är lätt men stundom ganska kort. Galoppen, som varit rasens avelsmål sedan 1700-talet, är lätt, vägvinnande och energisk med gott bakkensarbete.

Mankhöjden är 150 – 170 cm.

Förekommande färger är brun, mörkbrun, fux, svart, skimmel och paint.

Black type

Runt om i världen finns ett stort antal så kallade black type-lopp, vilka delas in i grupp 1, grupp 2, grupp 3 och listed. Hästar som vinner eller placerar sig i ett av dessa lopp skrivs med fet stil ("black type") i auktionskatalogerna, och höjer därmed värdet på kommande syskon och andra släktingar.

Det finns en internationell kommitté som varje år värderar de viktigaste loppet och beslutar om ett lopp ska få behålla sin status, eller flyttas upp eller ner. Grupp 1 är de allra finaste loppet. I Sverige har vi inga lopp på grupp 1- eller 2-nivå. Däremot finns det ett par grupp 3-lopp och ungefär ett dussin listedlopp.

Auktionskatalogen

I auktionskatalogerna är det alltid fokus på stolinjen, vilket är den "svagaste länken" då man utgår från att hingstarna har presterat på hög nivå och att köparna redan har kännedom om dessa. Därför är det mor, mormor och mormorsmor som beskrivs i detalj på katalogsidan.

På de skandinaviska auktionerna kan det förekomma att vinnare av vissa skandinaviska storlopp skrivs med fetstil även om loppet inte är black type enligt internationell standard. Detta görs för att särskilja prestationen från att hästen har vunnit en helt vanlig löpning, vilket skrivs med versaler men inte med fet stil.

Så här kan en katalogsida se ut

Exemplet är hämtat från England men även katalogerna i Skandinavien följer samma mönster med fet stil för de mer prestigefyllda loppen.

MARE, consigned by The Castlebridge Consignment

Hästens namn, auktionsnummer, härstamning, uppställningsplats på auktionen, samt annan grundläggande information.

Will Stand at Park Paddocks, Somerville Paddock O, Box 297

1445 (NON VAT)

ICECAPADA (IRE)

(2012)

A Grey Mare

{ Mastercraftsman
(IRE)

{ Bounce (FR)
(2002)

{ Danehill Dancer
(IRE)

{ Starlight Dreams
(USA)

{ Trempolino (USA)

{ Russyskia (USA)

{ Danehill (USA)

{ Mira Adonde (USA)

{ Black Tie Affair

{ Reves Celestes (USA)

{ Sharpen Up

{ Trepine (FR)

{ Green Dancer (USA)

{ Marie de Russey (FR)

Covered by AUSTRALIA (GB). Last Service February 20th; believed in foal.
Pregnancy Certificate available, see Conditions of Sale.

Vinnare av grupp- eller listedlopp skrivs med **FETA VERSALER**

ICECAPADA (IRE), won 12 races in Norway and Sweden and £340,015 including Lanwades Stud Stakes, Taby, **L.**, Bloomers' Vase, Bro Park, **L.** (twice) and Stockholm Fillies and Mares Stakes, Taby, **L.** (twice), placed 16 times including second in Scandic Norsk Derby, Örevoll, **L.**, Coolmore Matchmaker Stockholm F/M Stakes, Bro Park, **L.**, third in Stockholm Cup International, Bro Park, **Gr.3**, Stockholms Stora Pris, Bro Park, **Gr.3**, Lanwades Stud Stakes, Örevoll, **L.** (3 times), fourth in Balanchine Stakes, Meydan, **Gr.2**, Stockholm Grosser Preis von Rossman, Hanover, **L.** and Lanwades Stud Stakes, Bro Park, **L.**

1st dam är hästens mamma. Här beskrivs hennes prestationer, hennes bästa avkomor och deras prestationer. Om avkommorna i sin tur har blivit mammor till framgångsrika hästar, kan detta också nämnas.

1st Dam

BOUNCE (FR), won 2 races at 3 years in France and £12,793 and placed 6 times; dam of **three winners** from 6 runners and 9 foals of racing age including-

HURRICANE RED (IRE) (c. by Hurricane Run (IRE)), Champion 3yr old colt in Scandinavia in 2013, Champion older horse in Scandinavia in 2016, won 18 races to 2018 in Norway and in Sweden and £694,708 including Stockholms Stora Pris, Taby, **Gr.3** (3 times), Pramms Memorial, Jagersro, **Gr.3**, Oslo Cup, Örevoll, **Gr.3**, Svenskt Derby, Jagersro, **L.**, Skanska Faltrittklubbens Jubileumslöpnig, Jagersro, **L.** (twice) and Songline Classic, Taby, **L.**, placed second in Stockholm Cup International, Taby, **Gr.3** (twice), Stockholms Stora Pris, Taby, **Gr.3**, Pramms Memorial, Jagersro, **Gr.3**, Marit Sveaas Minnelop, Örevoll, **Gr.3**, Oslo Cup, Örevoll, **Gr.3**, Dansk Hesteforsikring Pokallob, Copenhagen, **L.**, Skanska F. Jubileumslöpnig, Jagersro, **L.** (twice), third in Scandinavian Open Championship, Copenhagen, **Gr.3**, Stockholm Cup International, Taby, **Gr.3**, Pramms Memorial, Jagersro, **Gr.3** and Oslo Cup, Örevoll, **Gr.3**.

ICECAPADA (IRE) (f. by Mastercraftsman (IRE)), see above.

BERNIERES (IRE) (f. by Montjeu (IRE)), won 3 races at 3 years in France and £60,964 including Prix des Tourelles, Saint-Cloud, **L.**, placed twice; dam of 2 winners.

BERJOU (FR), 3 races to 2018 in France and £58,736; also 2 races over jumps in France, £178,370 including Prix Predicateur Handicap Hurdle, Auteuil.

2nd dam är hästens mormor.

2nd Dam

RUSSYSKIA (USA), won 1 race at 3 years in France;

dam of **four winners** from 8 runners and 10 foals of racing age including-

SIMPLEX (FR) (c. by Rainbow Quest (USA)), won 7 races at 2 to 6 years in France and in Switzerland and £121,145 including Prix Turenne, Chantilly, **L.**, second in Criterium de Saint-Cloud, Saint-Cloud, **Gr.1** and Prix du Conseil de Paris, Longchamp, **Gr.2**; sire.

Rainbowskia (FR), unraced; dam of winners.

APEX KING (IRE), 4 races at 2 and 5 years, 2019 and £72,353 including Woolldridge Group Pat Eddery Stakes, Ascot, **L.**, placed 8 times.

Vinnare av annan löpning sätts med **VERSALER** utan fetstil. Vissa auktionshus använder kursiv stil.

3rd Dam

MARIE DE RUSSY (FR), won 1 race in France and placed 5 times;

dam of **seven winners** from 10 runners and 14 foals of racing age including-

TOP SUNRISE (FR), Champion 3yr old stayer in France in 1988, won 6 races in France including Prix Royal Oak, Longchamp, **Gr.1**, Prix Kergorlay, Deauville, **Gr.2**, Prix Berteux, Chantilly, **Gr.3**, Prix de Barbeville, Longchamp, **Gr.3**; sire.

Old Rouvel (USA), won 3 races and placed second in Bonusprint Henry II Stakes, Sandown Park, **Gr.3**, third in East Coast Doncaster Cup, Doncaster, **Gr.3**.

Six Decembre (USA), won 1 race in France, second in Derby du Midi, Bordeaux, **L.**

Marienthal, placed once at 3 years in France; dam of winners.

MARY THE SECOND (IRE), 3 races in France and in U.S.A.; grandam of **MISS JULIA STAR (FR)**, 4 races in France including Prix de Saint-Cyr, Maisons-Laffitte, **L.**

Mamama (IRE), ran twice in France; dam of **SALUT L'AFRICAIN (FR)**, 7 races including Prix Francois Boutin, Deauville, **L.**

Be Yourself (FR), placed 4 times in France; dam of **VANGAUG (FR)**, won Derby de l'Ouest-Haras du Saz, Nantes, **L.**

Alexia Reveuse (IRE), unraced; dam of **DEAUVILLE VISION (IRE)**, 5 races including Ruby Stakes, Tralee, **L.** and Moyglare Stud Silver Stakes, Curragh, **L.**

Placerad i grupp- eller listedlöpnig skrivs med **feta gemener**.

Hästar som inte har startat eller vunnit skrivs med gemener utan fetstil.

A photograph of a white mare and her brown foal standing in a lush green field. The mare is on the right, facing left, with her head lowered towards the foal. The foal is on the left, facing forward. The field is filled with tall grass and small white and yellow flowers. In the background, there is a fence and a bare tree.

VAL AV AVELSSTO

Visste du att ...

I uppfödningstermer är ett föl alltid "efter" en hingst och "undan" ett sto.

Ingen känner till receptet för att skapa den perfekta galopphästen, men bra ingredienser tenderar att vara en bra början! Inom fullblodsaveln anses hästens härstamning vara mycket viktig och därför läggs stor vikt på val av sto och hingst.

Det finns åtskilliga "feel good-historier" om hästar med "undermåliga" härstamningar som sålts billigt och sen gått vidare och vunnit storlopp. Generellt gäller dock att ju bättre stoet och hingsten är, desto större förutsättningar har avkomman att bli framgångsrik på galoppsbanan.

Om man redan äger ett sto, som man anser är lämpligt för avel, kan man gå direkt till val av hingst. Om man inte har ett sto, kan man söka ett sådant dels hos tränarna, som ofta har hästar till salu, och dels hos andra uppfödare.

Köpa sto utomlands

Man kan också köpa ett sto utomlands, och för att stimulera till detta finns ett bidrag att söka hos Svensk Galopp. Det vanligaste är att man köper ett dräktigt sto i slutet av året på någon av de auktioner med avelsston som anordnas i bland annat England, Frankrike och Tyskland, tar hem henne och låter henne föla i Sverige. Fölet blir då givetvis svenskuppfött, under förutsättning att man följt de regler som finns (se vidare på Svensk Galopps hemsida).

Det finns även en möjlighet att köpa ett dräktigt sto utomlands, låta henne stå kvar i ursprungslandet till och med fölning och sedan betäcka om henne igen, innan man tar hem sto och föl till Sverige, utan att fölet förlorar sin status som svenskuppfött. Detta är ett sätt att få två föl med utländsk fadershingst på endast en resa, vilket tilltalar många uppfödare, eftersom man inte så gärna vill låta stoet göra långa resor med föl vid sidan.

TÄNK PÅ

När du köper ett dräktigt sto så bör

- du kontrollera om det är du eller säljaren som ska betala språng- och fölavgifterna till hingsthållaren.

Tips från etablerade uppfödare

” I första hand tittar jag på härstamningen, i andra hand på exteriören och först i tredje hand på stoets egna prestationer.

” Det är bra att titta på hur stoets syskon har presterat och om hon har några aktiva syskon som kan förbättra familjen ytterligare framöver.

” Om hon har tidigare avkomor, titta på hur de har presterat på tävlingsbanan och vad de såldes för som åringar. När du bedömer tidigare avkomor är det viktigt att ta deras respektive fadershingstar i beaktande.

” Stoets temperament är självklart viktigt. Dessutom ser jag helst att hon inte har några olater.

” Det gäller att sälja ston som inte levererar. Kanske dessa ston kan passa bättre hos en mindre uppfödare, i halvblodsaveln eller som ridhäst?

” Jag lägger mycket vikt vid stoets storlek och exteriör. Vi vill ha någorlunda korrekta ston. Det är det viktigaste för oss, då vi vill föda upp hållbara individer.

” Det finns ston som man väljer med hjärtat, det kan vara egna uppfödningar eller med någon favorit-hingst eller -sto i härstamningen. Då kanske man får vara beredd på att sälja åringen billigare eller själv sätta den i träning och tävling tills den har bevisat något.

” Vilken hingst passar till mitt sto?

I galoppsporten är det bara ett fåtal hingstar som anses ha presterat tillräckligt bra för att bli populära avelshingstar. De allra flesta storloppsvinnare runt om i världen är efter hingstar som själva presterat på högsta nivå.

Uppfödare spenderar otaliga timmar på att studera stamtavlor och analysera de bästa hingstarna att skicka sina ston till. Vissa tar olika teorier till hjälp, såsom nicks och inavel. Andra låter erfarenhet eller hjärta styra.

Hingstvalet beror förstås mycket på vad målsättningen är med fölet. Ska du sälja eller behålla? Ska du sälja, så underlättar det om du väljer en populär hingst som redan har visat goda resultat i aveln. Ska du behålla fölet och själv sätta det i träning så

småningom, kan du gå mer efter eget tycke och smak, eller chansa på en helt oprövad hingst.

Om du har ett oprövat sto, är det speciellt viktigt att använda en hingst som redan visat resultat i avelsboxen. Om du använder ett oprövat sto med en oprövad hingst, och avkomman inte blir bra, vet du inte om det är stoet eller hingsten som du ska "skylla på".

Vilken hingst man väljer handlar också om vilken typ av avkomma som man är ute efter. En derbyhäst som har 2400 meter som sin specialitet, eller en snabb och tidig häst som kan vara med redan i de första tvåårsloppen? Men det blir förstås inte alltid som man hade förväntat sig.

Betäcka utomlands

Avkommorna till utländska hingstar säljs ofta till ett högre pris. Självklart är det också en merkostnad att låta betäcka sitt sto utomlands. Språngavgiften är ofta högre och dessutom tillkommer kostnader för bland annat resa och olika intyg. Det kan bli billigare om flera svenska uppfödare samarbetar och skickar sina ston till samma hingst.

Avgifterna för utländska hingstar varierar stort. Mycket handlar om trender och förstaårs-hingstar kan ibland vara onödigt dyra.

Det kan vara fördelaktigt att välja en hingst som inte längre är så "trendig" utomlands men som har lämnat avkommor som presterat på hög nivå, speciellt i Skandinavien.

Att vara hingsthållare

Om du har en egen hingst och själv ska vara hingsthållare behöver du mycket god hästvana. En fullblodshingst i avel kan vara svårhanterlig. De flesta hingstar har ett temperament som gör att de kan hanteras av en stark och hästvan person, men vissa avelshingstar är rent ut sagt farliga även för den mycket erfarna hingsthållaren.

Några saker att tänka på

- **Tävlingsresultat.** Vad har hingsten åstadkommit på banan och på vilken distans och underlag var han som bäst?
- **Tidigare avkommor.** Hur stor andel har startat och vunnit, och har de vunnit några storlopp? Har de startat som tvååringar eller är de sent utvecklade?
- **Exteriör.** Hingsten bör komplettera stoet eller i alla fall inte förstärka mindre önskvärda egenskaper.
- **Härstamning.** De flesta uppfödare väljer hingstar med mycket black type i härstamningen.
- **Var hingsten befinner sig.** Inom fullblodsaveln är endast naturlig betäckning tillåten så du behöver räkna med kostnader för resa och uppehälle för stoet.
- **Hingsthållarens rykte.** Du kan behöva lämna ditt sto hos hingsthållaren under flera veckors tid, om hingsten står långt bort.
- **Språngavgift och villkor.** När ska avgiften betalas och vad händer om fölet är dödfött?

Visste du att ...

En skillnad mot andra hästraser är att fullblodshingstar i princip aldrig betäcker under sin tävlingskarriär. Det är först när hingsten tävlat klart som den blir avelshingst.

Scanna QR-koden för att läsa mer om val av sto och hingst.

”

Att namnge
en galopphäst
är en konst

Registrering

När ditt sto har fölat ska du så snart som möjligt anmäla detta till hingsthållaren och även ansöka om registrering av fölet hos Svensk Galopp. För att slutföra registreringen krävs bland annat signalementsbeskrivning, chipmärkning och DNA-analys. Hästpass utfärdas till alla svenskfödda fullblod i samband med fölregist-ringen.

Namngivning

Att namnge en galopphäst är en konst! Inspirationen till namn kan komma från allt från politik till popkultur. Det mest populära sättet att namnge en galopphäst är att välja delar av föräldrarnas namn eller att relatera till något av dessa.

Det viktigaste är att namnet inte är för långt, att det inte är vulgärt och att det inte liknar namnet på en annan häst som är född i samma land under de senaste åren.

En häst behöver inte namnges förrän den ska startanmälas. I de flesta stora galoppländer är det oftast ägaren, inte uppfödaren, som får äran att namnge hästarna. Det innebär att åringar i princip alltid saknar namn när de säljs på åringssauktionerna och att de sedan namnges av sina nya ägare. I Sverige har det dock blivit en trend att uppfödare själva namnger sina hästar.

Om du väljer att ge din häst ett namn: Tänk till noggrant! Det sägs betyda otur att döpa om en häst och många ägare undviker detta. Dessutom är det inte tillåtet att ändra namn på en häst efter att den har startanmälts. Tänk på att ägaren spenderar stora pengar på att köpa hästen och betala träningsavgifter och insatser till stora lopp. Om du väljer att namnge din häst, se därför till att det är ett namn som även nästa ägare kan tycka om och vara stolt över.

Eftersom det är ägarna som namnger hästarna utomlands så är det väldigt ovanligt att inkludera stuterinamn i hästens namn inom

galoppsporten. Det sker ibland i Sverige, men vi rekommenderar att du undviker det.

Man ansöker om namnet hos Svensk Galopp. Om fölet är fött utomlands ska namnet också godkännas av födelselandets avelsförbund. I reglementet kan du läsa om de regler som finns kring namngivning.

Suffix anger födelseland

Alla hästar har ett suffix efter namnet. Suffixet är två eller tre bokstäver som står inom parentes efter hästens namn. Suffixet visar var hästen är född. Det ändras aldrig, även om hästen exporteras till ett annat land. Exempel på vanliga suffix är GB för Storbritannien, IRE för Irland och FR för Frankrike. Alla svenskfödda hästar får suffixet SWE.

En häst kan räknas som svenskuppfödd även om den har ett annat suffix än SWE. Då kan suffixkoden anges med små bokstäver. Det innebär att hästar med andra suffix ibland startar i löpningar för svenskuppfödda hästar.

Scanna QR-koden för att läsa mer om allt du behöver veta om registrering av fölet.

”

Yrket som galopphäst
ställer stora krav på
individen både
mentalt och fysiskt

Uppfödaren ansvarar för att fullblodsfölet får den bästa tänkbara starten i livet. När man föder upp ett engelskt fullblod finns det mycket man kan göra för att lägga en stabil grund för sin häst.

I hagen är det värdefullt om det finns andra föl att leka med. Då håller de igång och stärker sina kroppar på ett naturligt sätt, dagligen. Har man en ensam fölunge med bara moderstoet, kanske det blir mycket stillastående i hagen. Har man själv bara ett föl, bör man samarbeta med andra uppfödare så att fölet på så sätt kan bli del av en flock.

Vid avvänjning från modern blir det lätt en svacka näringsmässigt för fölet, och då är det bra om det redan har lärt sig att äta lite kraftfoder. Även här är flocken viktig för social samvaro och stimulans. Optimalt är att ha stora och kuperade hagar året om, inte bara i samband med sommarbete, eftersom unghästarna behöver röra ordentligt på sig under hela tillväxtperioden.

Basen och huvudparten i foderstaten bör vara vallfoder (gräs, hö eller hösilage) i fri tillgång, men du behöver också komplettera med kraftfoder. Du måste ha ett analyserat grovfoder och noggrant räkna ut foderstaten eller få hjälp av en expert på området för att garantera att hästen får alla näringsämnen som den behöver och att foderstaten är balanserad. Det handlar inte bara om att den unga hästen ska ha gott hull utan du behöver också säkerställa att skelettet anpassas och att hästen växer jämnt och harmoniskt. Det går inte att rätta till i efterhand!

Regelbunden verkning och parasitkontroll är ju självklart för alla hästar, men just hovarna kan behöva lite extra tillsyn på den helt unga hästen, se nästa sida.

Hantering av unghästen påbörjas snarast efter födseln och pågår sedan ständigt under hela den tid som uppfödaren har hästen. För den ettåring som ska säljas på auktion, är det ett måste att den är välhanterad.

Scanna QR-koden för att läsa mer om hur du ger fullblodsfölet bästa tänkbara starten i livet.

”

Det finns några saker att tänka på innan man kan andas ut

Det gäller att agera snabbt om ditt föl föds med felaktig benställning. Detta är oerhört viktigt!

I takt med att tillväxtzonerna sluter sig minskar möjligheterna att korrigera det som har blivit snett. Felaktigheter kan inverka negativt på hästens hållbarhet och livskvalitet, och förstås på hästens marknadsvärde. Därför behöver man kontrollera, åtgärda och följa upp den unga hästen ofta under den första tiden och en hovslagare kan behöva komma ut varannan vecka under en period.

Ta hjälp i tid!

Hovslagaren Rose-Marie Clark är specialist på fölbenskorrigering och vet vilka problem som kan uppstå kring felaktiga benställningar och hur det går att åtgärda. Föl kan, på grund av arv eller hur de har legat i livmodern, födas med en felaktig benställning. Några exempel är veka böjsenor, x-benthet eller "windswept", vilket betyder att benen är böjda som om det blåst kraftigt på fölet från sidan. Fölen kan även drabbas av bland annat ballerinasyndrom,

parallellförskjutning och bockhov. Rose-Marie har över 50 års erfarenhet som hovslagare, med särskilt intresse för och utbildning i fölbenskorrigering. Hon berättar att det gäller att reagera tidigt om du får en fölunge som föds med krokiga ben.

– Efter tre månader är det för sent att korrigera något från hoven upp till kotan. Om det ska korrigeras upp till karpus (framknät) måste det göras före sex månaders ålder.

– I vissa fall kan fölets ben räta upp sig av sig själva men då ska de ha gjort det inom några veckor och det är inte värt att chansa. Kontakta en av Jordbruksverket godkänd hovslagare för besiktning av fölet när det är mellan 10 och 14 dagar gammalt.

Inte alltid ärfdigt

Det är osäkert om felaktig benställning alltid är ärfdigt men Rose-Marie menar att man kan räkna med att få ett inåttåat föl om stoet är det. Hon tror också att problemet nedärvs mer från stoet än hingsten men har sett tendenser hos en del hingstar att vissa problem återkommer hos avkommorna.

Ett föl kan också födas med korrekta ben men sedan efter en till två dygn utveckla en felaktig benställning som till exempel ballerinasyndrom, då fölet går på tå på grund av att det spänner sig i överarmsmuskeln, vilket i sin tur beror på smärta.

Samband med vädret?

Något som Rose-Marie har observerat är att när fölen är mellan 6 och 8 månader är det många som tenderar att utveckla bockhov.

– Jag tycker mig se ett samband mellan vädret och det problemet, på så sätt att det blir färre fall med en snörik vinter. När snön kommer tidigt på hösten slipper fölen gå i leriga hagar som kan skapa hålväggar i hoven. Hålväggar leder till smärta som i sin tur kan leda till bockhov, på grund av att hästen spänner sig, berättar Rose-Marie.

Efterbehandlingen viktig

Det krävs ett stort engagemang och investering av tid från hästägaren om korrigeringen ska lyckas, till exempel i form av promenader och på- och avtagning av sjukbeslag. Man måste också vara noga med att fölet står och rör sig på ett underlag som är optimalt för det aktuella problemet. Tiden för korrigeringen varierar beroende på vilken typ av behandling som krävs och när den påbörjas. Rose-Marie får ibland kritik för att korrigeringen döljer problemet med en inkorrekt häst som kanske inte bör sättas i avel, men hon menar att alla problem inte är ärftliga, och hon tycker att ansvaret ska ligga hos hästägaren huruvida hästen är lämpad för avel.

Scanna QR-koden för att läsa mer om fölbenskorrigering.

De flesta fullblodsuppfödare säljer sina hästar som ettåringar på någon av de åringsauktioner som hålls under sensommaren eller hösten.

Eftersom dessa hästar inte har ridits in ännu, lägger köparen framförallt tonvikt på åringens härstamning och fysik. Det är därför viktigt att köparen kan inspektera åringen. Det finns ett antal goda anledningar att preparera åringarna innan man tar dem till en auktion, eller över huvud taget visar dem för spekulanter. Vissa uppfödare väljer också att röntga sina hästar för att kunna visa spekulanterna att hästen inte har några dolda fel.

Vad är preparering?

Preparering innebär helt enkelt att man förbereder sin åring både mentalt och fysiskt så att den, vid det tillfälle när man vill sälja den, ser så bra ut som möjligt och har bästa tänkbara förutsättningar för att klara av omställningen till ett liv som tävlingshäst.

Exempel på preparering är att hantera och leda hästen mycket, att se till att den blir välmusklad och blank och fin i pälsen, och att den är van vid olika moment som verkning och lastning. En del uppfödare ser till att sadeltämma sina åringar och vänjer dem vid att bära täcken.

Som uppfödare kan man kanske tycka att åringarna «ska få vara hästar» så länge som möjligt, och därmed vill man ha dem kvar på betet ända fram till auktionen i september/oktober, men detta är att göra hästen en björntjänst. Omställningen till att stå uppstallad i en ny miljö, och den inridning som följer kort efter auktionen, kan bli en chock för hästen, som kan ha svårt att anpassa sig.

Hur gör jag rent praktiskt?

Det finns många olika sätt att preparera åringar på och förutom att hantera och motionera åringen så spelar ju även utfodring, uppställning och eventuellt användande av stalltäck i när det gäller att få hästen så blank och korthårig som möjligt. Om du behöver resa långt till auktionen så se till att din åring är i extra gott hull före avresa, eftersom den kan tappa vikt under sin första långa resa.

Fördelar med preparering

En välpreparerad och välhanterad åring

- ger ett gott intryck och förmedlar att uppfödaren/säljaren är seriös och kunnig
- lockar fler spekulanter
- bidrar till ett bättre pris på hästen
- underlättar vid visning
- blir lättare att rida in, vilket bidrar till att tränaren gärna köper häst från samma uppfödare igen
- orkar bättre med träningen
- blir sannolikt snabbare klar för start, vilket gynnar alla parter.

Visa den bästa sidan

Att visa upp en häst är en konst. Man ska underlätta för spekulanten att inspektera hästen, och visa upp den från "sin bästa sida". När spekulanten tittar på hästens fysik så vill man se hästen uppställd och när den skrittat. Hur hästen skrittat anses vara en indikation på hur atletisk den är och hur den kommer att röra sig i galopp. Det är viktigt att hästen har framtidsbjudning och får utrymme att ta ut steget ordentligt.

Filma och fotografera

Vi rekommenderar att du fotograferar och filmar din åring. Det finns ett korrekt sätt att fotografera uppställda hästar på. Men det är inte alltid så lätt att förklara detta för en unghäst!

TÄNK PÅ FÖLJANDE

- Bakgrunden ska vara neutral utan saker som gör att man inte ser överlinjen på ett bra sätt. Hästen ska fotograferas från sidan, uppställd så man ser alla fyra benen, varvid det bortre benparet ska synas mellan det hitre.

Scanna QR-koden för att läsa mer om preparering.

”

Galoppen tillhör världens allra största sporter

I Sverige är galoppsporten lillebror till travet; internationellt är det tvärtom. Galoppen tillhör världens allra största sporter och det tävlas i galopp i samtliga världsdelar.

Sportens storlek innebär förstås också ett stort behov av hästar som kan tävla. Därför är fullblodsavel en mycket stor industri i många länder, exempelvis USA, Storbritannien, Irland, Australien och Nya Zeeland.

I Sverige är det vanligt att hingstar betäcker 10-30 ston per år. Utomlands kan det vara betydligt fler. Vissa hingstar betäcker både i norra och södra hemisfären, vilket innebär att de står i exempelvis Europa eller USA när det är vår där, och sedan flygs till exempelvis Australien eller Sydafrika för deras betäckningssäsong.

En hingst som vunnit flera av de stora grupp 1-loppen är i det närmaste ovärderlig och kan ha en språngavgift på över 1 miljon svenska kronor och betäcka över 100 ston per år. Hingstar som är mycket framgångsrika på tävlingsbanan avslutar ofta tävlingskarriären redan efter treårssäsongen, då de är så värdefulla för avel.

Det finns olika kulturer och traditioner inom galoppsporten och fullblodsaveln i olika länder. Tyskland är känt för sina hållbara stayers,

australiensisk avel handlar mycket om tidiga sprinters och i USA är det Kentucky Derby över 2000 meter dirttrack som är drömmen för många uppfödare.

Om man vill ägna sig åt fullblodsavel, är det en god idé att praktisera på ett stuteri utomlands, eller delta i någon av de kurser som arrangeras vid National Stud i England och på Irland. Det finns ett stipendium att söka hos Svenska Fullblodsavelsföreningen (SFAF). Ett spännande arbete är att jobba med "nominations" på ett av de större stuterierna i till exempel Storbritannien, Irland, USA eller Australien. Då försöker man helt enkelt få tag på så bra ston som möjligt till den hingst man ansvarar för, genom att kontakta stoägare.

Det finns också en hel värld av engelskspråkig information att ta del av om galoppsporten och fullblodsaveln: böcker, videoklipp på Youtube, webbsidor och föreningar.

Scanna QR-koden för att läsa mer om galoppsporten i ett internationellt perspektiv.

Klassiska lopp

Galoppsporten internationellt, och därmed aveln, styrs mycket av de klassiska löpningarna, som är de mest prestigefyllda att vinna. Det finns fem klassiska lopp, som avgörs i de flesta länder där galoppsport finns, även i Sverige. De är Derbyt, Oaks, St Leger, 1000 Guineas och 2000 Guineas. Oaks och 1000 Guineas är bara för ston.

De klassiska löpningarna är vanligtvis endast öppna för treåriga hästar, vilket innebär att varje häst bara har en chans att vinna ett sådant lopp och behöver vara i toppform just den dagen det gäller.

Derbyt, 2000 Guineas och St Leger utgör tillsammans Triple Crown. Det är inte så vanligt att samma häst vinner alla tre loppen, eftersom distanserna går från 1600 meter till 2800 eller 3000 meter och ganska få hästar är så allsidiga att de kan prestera på topp i den högsta divisionen över så olika distanser.

Målet för de flesta uppfödare är att föda upp en klassisk vinnare – allra helst en Derbyvinnare.

Hästägarpremier

2-, 3- och 4-åriga svenskuppfödda hästar får bonus på intjänade prispengar i alla öppna lopp, det vill säga lopp där importerade hästar tillåts att starta. Detta gör den svenskuppfödda hästen mer attraktiv för hästägarna, jämfört med de importerade hästarna.

Uppfödarpremier

Uppfödare till svenskuppfödda hästar får en procentsats på det belopp hästen tjänar.

Breeders' Trophy

Breeders' Trophy är en löpningsserie med flera lopp. Det unika med serien är att de deltagande hästarna anmäls redan som föl eller åringar, och endast hästar som är fallna efter anslutna hingstar – vilka ansluts redan före den betäcksäsong som så småningom resulterar i de deltagande hästarna – får anmälas.

Tidig ras – snabba resultat!

Eftersom engelska fullblod traditionellt säljs och sätts i träning för galoppsport redan som ettåringar, får man som uppfödare snabbt tillbaka en del av det man investerat, och man får tidigt se resultatet av det man producerat.

Engelska fullblod som ska tävla i galopp rids in vid ett och ett halvt års ålder. Det finns flera skäl till detta. Ett av de viktigaste är hållbarheten. Det är allmänt känt att en kropp måste anpassas till det arbete den ska utföra medan den växer – när individen är färdigvuxen är det för sent. En häst som bara har gått i en hage i tre år, och som man sedan rider in och begär att den ska kunna galoppa i uppåt 70 km per timme, kan få en hel del problem.

Ur uppfödarens synvinkel är det ju en bonus med den tidiga inridningen, att man snabbare får svar på om det är en riktigt bra häst man har fött upp, jämfört med hur det är vid avel med andra hästraser, där hästarna både rids in och tävlar betydligt senare i livet.

Fölen i galoppaveln föds som regel på våren, de allra flesta från februari till maj. Att få ett tidigt fött föl innebär att man får ett litet försprång gentemot konkurrenterna, åtminstone under den första tävlingssäsongen, då tidiga föl ju helt enkelt är äldre och kanske lite mer mogna.

6 frågor att ställa dig själv

1 Varför vill du föda upp en galopphäst?
Ska du sälja åringen eller behålla den och äga och/eller träna själv? För att en åring ska vara av kommersiellt värde behöver den vara efter en välkänd hingst och prepareras väl inför auktionen. Temperament är alltid viktigt, men om du själv ska träna och inte har så mycket erfarenhet, så är det kanske ännu viktigare att välja en hingst som är känd för sitt lugna sinne.

2 Vilken typ av lopp vill du satsa på?
Har du ett specifikt lopp i åtanke? Drömmer du om att vinna Svenskt Derby på dirttrack eller är det sprinterlöpningar på gräs som är din grej? Om du redan har ett sto så behöver du vara realistisk i dina förväntningar, och anpassa valet av hingst.

3 Är mitt sto lämpligt?
Du behöver vara ärlig mot dig själv. Är ditt sto lämpligt för avel? Om du planerar att sälja avkomman behöver du ta stoets härstamning och tidigare prestationer i beaktande. Men även om du planerar att själv tävla med avkomman, måste du tänka på stoets ålder, fysik och hälsa.

4 Vilken budget har du?
Kostnader som uppstår i samband med uppfödning är bland annat språngavgiften för hingsten, veterinärvård för stoet och fölet, resor, foder, strö, hovvård, registrering, försäkring och eventuell anmälningsavgift till auktionen. Dessutom kan du behöva ställa upp stoet och fölet på ett stuteri i samband med betäckning, fölning eller under hela året. Du kan också räkna med första insats till Breeders' Trophy och eventuella andra lopp som anmäls det första året.

5 Vilka förutsättningar har du?
Du behöver också ta i beaktande huruvida du har rätt förutsättningar. Om du planerar att låta stoet föla i ditt stall, fundera då på om du kommer ha möjlighet att vaka på nätterna, om du har tillräckligt med kunskap och en box som håller rätt mått. Detsamma gäller om du vill låta den unga hästen växa upp hemma: Har du tillräckligt bra betesmarker för den unga hästen?

6 Vem ska äga stoet och hennes föl?
Den som blir registrerad som uppfödare är den som äger (eller leasar) moderstoet när fölet föds. Detta är mycket svårt att ändra i efterhand. Ska du äga som privatperson eller är det ditt företag som äger uppfödningen? Kanske vill du att flera personer ska stå som uppfödare, eller ett konsortium?

Tips!

- **Skaffa en mentor, eller flera!** De flesta erfarna uppfödare hjälper gärna till med tips om allt från hingstval, fölhantering, hovvård och åringspreparation.
- **Ta hjälp och sök samarbeten!** Har du inte erfarenhet av fölning, eller behöver ditt avvanda föl en kompis i hagen? De flesta uppfödare samarbetar gärna.
- **Läs på!** Fullblodsavel är enormt stort utomlands och det finns många intressanta böcker, artiklar, webbsidor och videoklipp!

Galoppsporten

Galopp är kärlek, gemenskap och glädje. Det är den intensiva tystnaden innan startboxarna öppnas, spänningen strax innan mållinjen korsas och den speciella samhörighet som uppstår på läktaren.

Galoppsporten är också kämparanda, hård träning och vardagen i stallet.

Vår passion och vårt engagemang finns i det förenade mötet mellan häst och människa, i utmaningarna såsom belöningarna. Och i lyckan att få vistas under bar himmel, jockey som åskådare.

Vi skapar evenemang och aktiviteter som genomsyras av en rik historia, tävlingsglädje och upplevelser av högsta klass.

Vårt uppdrag är att värna om både hästar, tävlande och publik.

Tillsammans vill vi inspirera, sprida kunskap och skapa öppna och välkomnande mötesplatser som lockar hästälskare i alla åldrar – ända från stallbacken till segerskålen.

Välkommen till galoppen!

Mer information om svensk galoppsport och fullblodsavel hittar du på svenskgalopp.se

